

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність теми дослідження: науково-технічна революція є глобальним процесом, що впливає на всі сфери людського існування та його сприйняття, а також є основною силою, що впливає на людство, як на цивілізацію та вид. **Мета дослідження:** аналіз впливу науково-технічної революції на розуміння ролі людини та сенсу людського життя. **Об'єкт дослідження:** поєднання і взаємозв'язок проблеми сенсу людського життя з науково-технічною революцією. **Предмет дослідження:** визначення в глобальній перспективі впливу науково-технічної революції на філософську проблему буття. **Завдання дослідження:** розкрити способи взаємодії та взаємозв'язку з різними трактуваннями проблеми людського існування на різних етапах науково-технічної революції й різних рівнях сприйняття людини та навколишнього світу. Беручи до уваги науково-технічну революцію в найширшому розумінні, вона є ровесником та причиною розвитку філософії загалом та проблем людського буття зокрема. Лише з появою землеробства, що дозволяло прогодувати велику кількість людей в одному місці, розвитком міст й повноцінного суспільства, в якому можна і потрібно обмінюватися ідеями, а також завдяки використанню писемності, що дозволила стерти часові та просторові рамки між людьми, й передавати думки точніше, ніж будь-коли, розвинулась та філософія, якою ми її знаємо. Завдячуючи науково-технічному прогресу (виращування рослин, будівництво міст і писемність, були саме його плодами, які за тисячоліття свого існування стали для нас звичними і самоочевидними), філософ вперше зміг отримати вільний від виживання час на власні роздуми, і, що важливіше, спиратися на здобутки попередників, аби не проходити їх довгий тернистий шлях пізнання знову й мати можливість думати про щось справді нове та унікальне. У тому випадку, коли під науково-технічною революцією розглядається її вузький проміжок прискореного розвитку, проблемі людського буття надається все більше і більше значення. Причиною є те, що здобутки та ідеї, що породили філософію, ставали все більш значущими за час промислової революції, підводячи людство впритул до злиття з Ноосферою. Обмін думками з будь-яким сучасником можна здійснити за секунди, а зберігання даних робить доступними для нас думки та ідеї давно померлих людей з глибокої давнини. Нові технології підвищували ефективність пізнання світу навколо і самого себе, готуючи ґрунт для нових технологій. Наприклад, поява друкарського верстата сприяла розповсюдженню Протестантизму та ідей Мартіна Лютера з блискавичною для середньовічних стандартів швидкістю, про яку ще кілька десятиліть тому не могли мріяти гусити. Протестантизм, в свою чергу, сприяв появі національної самосвідомості й капіталізму, які продовжували ланцюгову реакцію, адже завдяки націоналізму люди засумнівались над тим, що бути підданими феодала з іншого кінця континенту, який ніколи в їх краях не був і мови місцевої не знає (як Габсбурги, проти яких повставали бельгійці, німці та італійці), є хорошою ідеєю, а завдяки капіталізму почали працювати заради найкращого результату, а не заради процесу. Поява регулярної пошти дала можливість спілкуватися на великих відстанях, а приватні торгові компанії дали поштовх зародженню прикладної науки, яка стала способом пізнання світу, а не лише високоінтелектуальним хобі. Спершу все обмежувалося потребою моряків зорієнтуватися по зірках в Тихому океані, для чого мало підходили античні увялення про космос, що змушувало досліджувати зоряне небо самостійно. Від астрономії відбрунькувалась фізика, оскільки виявилось, що закони небесного світу працюють і на Землі. Фізикам знадобились математичні моделі, аби описувати складні процеси, що дало практичну роль математиці, яка, як і натурфілософія раніше вважалась відірваною від реальності абстракцією. Поруч з математикою і фізикою, з'явилися хімія, де, на відміну від алхімії, з'явилися прикладні вимоги й передбачувані результати, та біологія, покликана описати все знайдене на шойно відкритих континентах чи під скельцем мікроскопа. Паралельно робила свої перші кроки медицина: епідемії чуми, віспи і холери, а також вогнепальні поранення були новими викликами Нової доби і потребували нових підходів. Лавина змін у суспільстві, які вимагали пояснення, і пояснень, які спричиняли нові зміни, не залишалась непоміченою. Позитивісти [1] і філософи просвітництва надихались широкими перспективами, що відкрились перед людством. З перспективи 2021 року це складно зрозуміти, проте сучасника Ньютона, людину 17-го століття, навколо якої одна за одною розкривались таємниці Всесвіту, відділяло від Середньовіччя, коли послугувувались ще античними моделями світу, покликаними бути, перш за все, гармонійними та елегантними, а не достовірними, менше часу, ніж читача відділяє від винаходу фотоапарата [2]. На хвилі оптимізму посилювався антропоцентризм як матеріалістів, так і ідеалістів. Людина перестала бути бездіяльним спостерігачем і сама почала творити, змінюючи світ навколо. Протягом дев'ятнадцятого століття піднесення тривало, адже масштаб досягнень зростав, а науково-технічний прогрес прорив у повсякденне життя. Суецький канал та дамби в Нідерландах символізували перемогу над стихією, доказова медицина і гігієна робили перші поступки в боротьбі зі смертельними хворобами, залізниця і пароплави надали подорожам небаченого комфорту і швидкості, а телеграфні й телефонні лінії пов'язали весь світ суцільною мережею. Ідилію доповнювала світова дипломатія, котра забезпечила півстолітній мир, однак проблеми людського буття постали надзвичайно гостро, згасивши минулий оптимізм. Ідеалістів непокоїли дріб'язковість мешканців дивного нового світу і занепад моралі, матеріалістів хвилювала економіка й соціальні проблеми, а обидві течії вперше розчарувалися в людині та її величі. Потрясіння 20-го століття стали останнім цвяхом в труні антропоцентризму, поступившись екзистенціалізму та постмодернізму. Разом з максимальними цінністю, комфортом і тривалістю людського життя раптом стали зрозумілими його беззмістовність у механізмі глобалізованого світу і ризик раптово обірватись від чергової катастрофи. Позитивістські сподівання теж розвіялися, з одного боку, через зменшення значущості, революційності та масштабу кожного нового відкриття, адже нові моделі Всесвіту стали уточнювати старі, а не заперечувати їх, що теж цікаво, але не інтригує. Винахід ядерної зброї та інших потенційно небезпечних чи неетичних [3] технологій, таких як генна інженерія та штучний інтелект, дав початок відродженню людського руху. Неолуддити, на відміну від своїх ідейних натхненників, не є корисливими радикальними ненависниками прогресу, а лише вимагають обережності. Сприйняття [4] людини і сенсу життя в певній мірі повернулось туди ж, звідки все починалось до науково-технічної революції. З лавр творця людина повернулася назад до ролі фаталістичного спостерігача, проте в зовсім новому контексті. На місце незбагненності та нездоланності стихій прийшло усвідомлення власної дріб'язковості і малозначущості в масштабах Всесвіту [5], який людина осмілилась осягнути та зрозуміти. **Висновок.** Проблема людського буття з філософії та проблема пізнання людини і Всесвіту з науки пов'язані надзвичайно тісно, оскільки інтерпретація існуючих знань дозволяє розглядати неопрацьовані проблеми, створюючи перспективу для нових наукових відкриттів, які, в свою чергу, зможуть впливати на філософське сприйняття, створюючи замкнене коло.

Список використаних джерел

- 1.Шемшученко Ю.С. Юридична енциклопедія: URL: <https://leksika.com.ua/13920918/legal/pozitivizm>
- 2.Перший в історії фотознімок: URL: https://en.wikipedia.org/wiki/View_from_the_Window_at_Le_Gras
- 3.Юнгер Е. Скляні бджоли : URL : <https://textbook.com.ua/zarubizhna-literatura/1545339029/s-I>
- 4.Шинкарик В. Філософський енциклопедичний словник: URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf
- 5.Адамс Д. Путівник автостопом по Галактиці для космогурців: URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2979>